

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző: *Siklóssy Rászló*

Cím: *Ma nyolcvanéves a magyar vasút*

Forrás: *Nemzeti Újság*

Bn

(Hely)

1926. 7. 15.

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Old

Tárgy

385.5

Hely

Idő

"1846"

Személy

Ma nyolcvanéves a magyar vasút

1846 július 15-én nyitották meg a pest—váci utvonalat — A megnyitás napján leégett Vác — Hogyan fogadták a vasutat?

(A Nemzeti Újság tudósítójától). Sokáig tartott, amíg a Magyar Középponti Vasút pest—váci vonala végre 1846 július 15-én megnyílt a közönség számára. Mennyi tervezgetés, készülődés volt eladrig s mindezt mennyi tágranyílt szemü gyermekes érdeklődés előzte meg aziránt, hogy *milyen is valóságban az a gőzvasút?* Mindenki Széchenyi István gróftól kérdezte, ám ő azt felelte, hogy ha majd megfordul Angliából, akkor majd elmondja. El is ment 1832-ben. Olyan magyar emberként, aki ő előtte, a közönség előtt magatette vasuti tapasztalatairól nyilatkozott, csak a fiatal *bölöni Farkas Sándort* ismerem, ezt a Kazinczy által is nagyrabecsült ifjút, aki így írja le 1830-ban tett vasuti utját:

Nyilatkozatok a Gőzszekérről

— Liverpoolból Manchesterig a Gőzszekérral jöttünk. *Az emberi elmének egyik legnagyobb diádala a Gőzszeker.* A város végén felültünk a szekérré mintegy százharmincan s ezen utat Manchesterig egy óra alatt tettük meg. Sem a madár, sem a legsebesebben vágató ló ily gyorsasággal nem haladhat. *Különös gyönyörömét érzi az ember,* midőn egyik város-

ból csaknem egyszerre más messze városban teremhet.

Mások is csodálatos dolgokat tudtak mesélni. *Zombory Lipót* pl. a Rajzolatok 1838. évi folyamában így írja le azt az utját, melyet Günsendorfból kiindulólág tett:

— Az utfélen bizonyos távolságban tisztiruhás emberek vannak felállítva, kik ezen ut épségére *üquelnék és a vonómű (lokomotiv) kormányosának a jó utat mutatják.* Hogy képzeltessem, minő gyorsasággal megy ez az erőmű, csak annyit mondok, hogy ezen emberek az utfélen egyszerre tüntek el szem elől annyira, hogy minden igyekezetem mellett ki nem vehettem egyikéről sem, hogy *vajjon barna-e vagy szőke-e?* Így szintén az utzálen lévő ház egyszerre veszett el előlem, a fanövények pedig *valóságos lejtőt jární látszottak egymással,* jelesen pedig *eserélgetvén,* mint a kettős lengyelben.

Érthető, hogy az ilyen tudósítás egyes érzelmeket váltott ki *biedermeier* dámainkból. Mert olyan kocsiért, amelyen nem lehet megkülönböztetni a barnát a szőkétől, mégsem lehet lelkesedni, viszont lejtős-lengyelt járó fanövényeket mégis csak érdemes megnézni.

Nem eféle érzelmi szempontok, hanem tudományos meggyőződés vezette a nagynevű *Vásárhelyi Pált,* Széchenyi mérnökszakemberét, amikor a *Figyelmezőben* 1839-ben *igen lanyhán* nyilatkozott a gőzvasutról:

— Magyarországon egyetlen egy vonalat gondolhatni, melyen az utazók nagyobb száma a mozgépi vasutat fenntartani képes lenne s ez a Bécs és Pest közötti. Mit etekintetben egy Debrecen és Pest között célbavett mozgépes vaspályáról itt-ott hallani, az *nem egyéb, mint álmom.*

Megvalósulnak az álmok

Álmodni álmodoztak is ezidőben a vasutról eleget Magyarországon, sokszor igen találóan. Így a *Pesther Tageblatt* 1840. évi 20. számában a következőket olvassuk:

— El fog jönni az idő, amikor vaska pocs szorítja össze a világ különböző réseit, amelyeket *borzalmas lokomotivok száguldanak be.* Nem lesz a földön sem hegy, sem völgy, *amelynek magános esendjét meg ne zavarnák a tüztől sziporkázó kerékművek.* Nem lesz levegő, melyet a *szénfüst* meg ne fertőzne. Nagy szomorúságok fogják ellepni a földet napkelettől napnyugatig. Az ember nem fog jární, állni, feküdni, hanem *örökké csak vasuton ülni...*

Az álmodozók álmodozhattak, de a műszaki emberek nem pihentek és még kevésbé pihentek az üzletemberek. A Duna jobbpartján *Szina György* báró fárado-

zott egy vasut létrehozásán, a Középponti Vasút dolgát pedig *Ullmann Móric* — a Sztányiak öse — tartotta kezében. Nem a gőz sebességével haladtak a munkálatok. Mégis 1844 októberében tараkdurrogás közepette felavatták a Középponti Vasút pesti pályáját, 1846-ra pedig

elhatározták a pest—váci vonal megnyitását.

Végre felvirradt 1846 július 15-ike, amely nemcsak az üzleti világot, hanem Pest és Vác egész környékét lázas izgalomba hozta. Különösen a váciak voltak rendkívül izgatottak. A pest—váci vonal révén rendkívül sok szó esett ujabban Vácról; a lapok cikkeztek Vác multjáról és jelenéről s már a vasút előtt mutatkozott az idegenforgalom. Most meg épenséggel *a palatinus is érkezendő volt Vác falai közé...*! Soha ilyen nagy napja nem volt a városnak. Sajnos, szomorú fekete pecsétje volt annak a mennybéli diplomának, amelyben ez írva találtott.

Ég az ünneplő Vác!

Ugy esett a dolog, hogy egész Vác talpon várta a befutó gőzvasutat. Egyidejüleg a gőzhajónak is meg kellett érkeznie. A nagy hőségben tikkadtan várnak várnak az emberek, egyszerre csak nagy fekete füst emelkedik előttük. Mindenki azt hitte, hogy a gőzhajó füstje. Egyszerre azonban rémes harangozás, kiabálás, rohanás zaja józanította ki az embereket.

Egy egész utca lángokban állott!

XX. és Pestjén minden egyes alkalommal megtette. Szerencsére a tüzet el lehetett fojtani. A lényeges mégis az volt, hogy Magyarország megindult a rendes vasuti közlekedés.

A lapok mérsékelt lelkesedéssel irtak az eseményről. Jellemző, hogy még a *Pesti Hirlap* is csak egy nap közbevetésével, július 17-én tudott megemlékezni róla; a tudósító különösen annak a kellemetlen körülménynek hatása alatt állt, hogy „a vasutársaság nemcsak semmit nem rendezett vendégei számára, hanem még pénzért sem lehetett semmit kapni”; egyébként dicséri a vasut olcsóságát, mert maga a vasuti utazás fele annyiba kerül, mint amennyiért a bérkocsi szállásáról a vasúthoz szállítja az embert.

Arany, Petőfi és a sajtó a vasútról

A *Jelenkor* inkább melankolikusan ír: —A katlan tüzelt, a kémény sűrű gomolyokban emelé a barna füstoszlopot, a gőzcsőnek kellemetlen sipolása átsüvölté a tért; a kerekek forogni s velek az egész kocsiház indulni kezdett oly kebelvidító méltósággal, minőt ész és mesterség e magasztos találmánya csak előidézhet, de a nép, mely a leggyermekesebb jelenetet, a legidétlenebb mutatványt is bámulatának oly lármás zajával szokta fogadni, *hideg maradt* . . .

Szóval eleinte a lapoknak kellett még lelkesíteniük a népet. Csakhamar eljött az idő, amikor özönével tódult a lelkes nép vasutazni. Most már kritizálni kezd-

A rettenetes izgalomban alig gondolt már valaki az első magyar gőzvasut korszakalkotó eseményére. A vonat befutott. *Egy szó elég volt József nádor informálására*, aki leintette az ünnepies fogadásra készülő küldöttségeket és sietett a vész helyére, *amint ezt szeretett Budáján* tek a lapok. Nem érdektelen pl. az *Életképek támadása a perronjegy ellen*:

— Hallottuk, ugymond, hogyha valaki a pályaudvart megtekinteni akarja, attól most *tíz pengő krajcárt* zsarolnak s beeresztik aztán a pajta alá, hol pusztán csak a kocsikat nézheti meg, mit sokkal jobban tehet, ha azokat az ut mellől nézi. *De az ember csak egyszer hagyja magát rászédni* . . .

Am a gőzszekér népszerűségét már semmi sem tartózkodhatta fel. Ma sem kell protegálni, de azért elmondom, hogy *Arany és Petőfi* is a legjobb véleménynyel voltak róla. Arany boldogan írja Petőfinak 1847 szeptember 7-én, hogy a vasúttal „*reggel, mire a csipát kitörölnéted Szolnokban, ebéden Pesten vagy*“. Talán e levél hatása alatt írta Petőfi *Vasuton* e. gyönyörű költeményét:

Száz vasutat, ezert!
Csináljátok, csináljátok!
Hadd fussák be a világot,
Mint a testet az erek.
Miért nem csináltatok
Eddig is már? . . . Vas hiányzott?
Törjétek szét minden láncot,
Majd lesz elég vasatok.

Ha széttörhetnénk azt a rengeteg vasat, amelyet azóta reánk raktak! . . .